

ANTIKEN

//MINOISK//		--MYK--		**FENI**		GREKISK	
X	X	X	X	X	X	X	X
2 000	1 500	1 000	500	0			500

INDOEUROPEERNA

* Från centralasien tar den indoeuropeiska folkvandringen sin början omkr 2 000 f.Kr.

* De folk som vandrar; är:

Germaner
Italiker
Slaver
Greker; Dorer, Akajer
Hettiter
Perser
Arier

till:

Nordeuropa
Appeninska halvön
Centraleuropa
Balkanhalvön
Mindre Asien
Mellanöstern
Indiska halvön

* Gemensamma drag för alla indoeuropeiska folk:

- 1) Gemensamt språk
- 2) Gemensam religiös föreställningsvärld
- 3) Gemensam kulturell bakgrund

DEN MINOISKA KULTUREN PÅ KRETA 2 000 - 1 500 F. KR

- * I Det ekonomiska och politiska vaccum som uppstod efter det Egyptiska rikets fall uppstår kulturen på Kreta av invandrande grekiska indoeuropeer!
- * Goda naturliga förutsättningar: geogr läge, nat hamnar, gamla handelsvägar mm
- * Binder samman Nordafrika, Mindre Asien och kontinental-europa i ett handelssystem!
- * Övertar egypternas vetenskapliga och kulturella arv!
- * Palatset i Knossos blir centrum under kung Minos tid! = Inga bekräftelser
- * Kungen är en sakral och profan ledargestalt ofta en reinkarnerad (återuppstådd) skapargud!
- * Templen är sakrala, politiska, administrativa, militära och ekonomiska centra i landet!
- * Personlen i templen är samtidigt den välutbildade överklassen i samhället!
- * Labyrinten i Knossos med Minotaurus!
- * Tjurkult och skriftspråk!

↓
Frdligt.

Spanningslagen.

* Starka blotta

* Ca 40 000 invånare knossos och omgivande bebyggelse

* Icke qnhar - vulkanutbrott - odelade ländar + jordbruket

→ 1450 indoeuropeer invandrade

DEN GREKISKA KULTUREN

1) Landets naturresurser

- * Ö-värld = goda kommunikationer över stora områden
- * Naturliga hamnar
- * Närhet till folkrika och naturresursrika områden med äldre kultur
- * Behagligt klimat
- * Bördiga dalgångar
- * Stora skogar som systematiskt skövlades med stor jorderosion som följd
- * Brist på mineral i form av malmer, och andra naturråvaror för bearbetning

2) Stadsstaten

- * Naturmässiga svårigheter och en blomstrande ekonomi medför att varje stad utvecklar sig till en stat
- * Alla människor som bodde i staden bekände sig till samma: härskare, religion, lagar och försvar samt bildar en ekonomisk enhet

4) Kolonisationen

- * Kontakten med fenicierna medförde ett ökat intresse för sjöfart och handel
 - ==> Handeln skapar ett relativt överflöd på varor samt kunskaper om omvärlden
 - ==> Den tilltagande rikedommen leder till en växande befolkning
 - ==> Överbefolkning ger emigration till kända områden rika på olika naturresurser
- * En koloni är ett område skilt från moderlandet men med gemensam förvaltning, språk, religion och lagar.
- * De grekiska kolonierna runt Medelhavet blomstrade:
 - : genom handeln med moderstaden som råvaruproducent
 - : genom handeln med moderstaden som marknad för olika produkter
- * Kolonisationen av allt större områden sprider den grekiska kulturen

DEN MYKENSKA KULTUREN 1 500 - 1 200 F. KR

Troja
Homeros
Iliaden
Odysséen

- * Befästa städer på fastlandet tar över den handel som kretensarna lämnat efter sig!
- * Mykene är den största och starkaste staden med ekonomiskaintressen över haven, staden Ilion/Troja!
- * Grekiskan blir det dominerande språket i området!
- * Dorerna kommer! Ett utpräglat krigarfolk "slår sönder" den Mykenska kulturen! (Måleriet -fresker-, hantverket -smycken- skriftspråket.)

DEN FENICISKA KULTUREN 1 200 - 800 F. KR

- * Grekerna förlorar herraväldet inom sjöfart och handel!
- * Båtar byggs av cederträ med kölkonstruktion!
Stadigare båtar ==>
längre färder och större laster = bättre handel!
- * Fenicierna upprättar handelsstationer och grundar kolonier längs kusterna i Medelhavsområdet!
- * Utvecklade navigationskonsten! (Astronomin)
- * Blir den kulturellt förmedlande länken mellan Medelhavsområdet och Asien!
- * Övertar och utvecklar alfabetet med 22 konsonanter av ekonomiska och administrativa skäl!
- * Inför det arabiska decimalsystemet!

DEN GREKISKA KULTUREN 800 - 300 F. KR

- * Återhämtningen efter den doriska invandringen är genomförd:
Grekerna driver handel och sjöfart!
Grekerna lägger till vokaler i det feniciska alfabetet!
Litteraturen blomstrar: Iliaden och Odysséen!
- * Rika och omväxlande naturresurser!
- * Handel över haven!
- * Kolonisation!
- * Grundandet av stadsstater!
- * Utveckling av hantverket!
- * Den grekiska religionen!

Homeros.
700 f.kr.

FILOSOFI = KÄRLEK TILL VISHET

Grekiska tänkare:

- * slöt sig till förnuftsmässiga förklaringar till frågor om världens utseende, uppkomst och funktion!
- * anslöt sig till en geocentrisk världsbild, d v s att jorden var alltings medelpunkt!
- * ansåg att allting i naturens sker lagbundet och därför kan beskrivas med hjälp av matematiska lagar!

Svaren på frågan om **VAD ALLTING BESTÅR AV:**

- A) Allting är uppbyggt av de fyra elementen: jord, eld, vatten och luft!
- B) Demokritos atomteori: Allting består av små odelbara rörliga ting, atomer! Dessa kan i olika kombinationer påverka Tingens egenskaper.
- * Så är också människans själ av atomer! I döden upplöses själens atomer precis som kroppens och själen är därför inte mer odödlig än kroppen!

====> **MATERIALISM** (allting består av ändlig materia!)

SOFISMEN

ex sofist.

- * "Du skall enbart tro på det som kan bevisas!"
- * "Det finns inga gudomliga eller allmängiltiga sanningar om vad som är sant eller falskt, vad som är rätt eller fel o s v!"

SOKRATES

- * "Människan skall själv komma fram till svaren på frågorna om vad som är gott eller ont!"
- * "Det finns något oföränderligt som är sant och rätt nämligen den gudomliga rätten!"
- * "I varje människas själ finns en gudomlig rest eller arvedel som skadas när människan gör orätt!"

8) Makten i samhället

- * Genom jordbruk och handel utvecklades en aristokrati som tar makten i stadsstaterna.
- * Tyranner tar makten från de störtade aristokratierna.
- * Demokratin växer fram ur behoven av folkstyre.
- * Demokratin i Aten på 400-talet:
 - * omfattades av alla fria män över 20 år!
 - * hade sin beslutande församling i folkförsamlingen!
 - * avgjordes genom omröstningar!
 - * Rådet förberedde ärendena och genomförde besluten, och vid sidan av rådet stod strategerna ämbetsm.)!
 - * präglades av retorik i det politiska livet!
 - * utvecklade mot slutet även demagoger!
- * Platon opponerar sig mot såväl demagoger som mot demokratin i Staten: De kunnigaste och bäst lämpade skall styra!

PLATON: S T A T E N

I dialogen Staten gör Platon en direkt jämförelse mellan idealen i ett välordnat samhälle och hela hans världsåskådning. Grundtanken är överensstämmelsen mellan staten och den enskilda människans själ. Staten blir till en människa!

I människans själ finns tre olika regioner; lägst står begäret, däröver modet och högst förnuftet

Begäret motsvaras i staten av näringsidkarnas stånd, modet av krigarståndet och förnuftet av de styrande.

Denna elit representerar på samma gång den högsta vetenskapliga insikten och den högsta moraliska fullkomningen.

De mänskliga dygderna har också sin motsvarighet inom staten:

Visheten representeras av de styrande, tapperheten av krigarståndet och måttfullheten av att de lägre stånden underordnas de högre. Rättvisan ligger i att varje stånd gör vad på det ankommer.

- * Politiska expansionssträvanden och ekonomisk realpolitik hotar den egeiska övärlden.
- * Flera öar och stadsstater på öarna faller för Perserna,
- * Fastlandet är hotat efterstöd till de kämpande öarna
- * 490 f Kr: slaget vid Maraton vinnas av Athenarna.
- * 480 f kr: i slaget vid Thermopyle besegras de samarbetande egeiska stadsstaterna av perserna. Athen bränns ner.
- * I slaget vid Salamis besegras den persiska flottan och senare också landhären.
- * Attiska sjöförbundet bildas: Athen ställer sig i spetsen för enade stadsstater som blir skattskyldiga till Athen.
- * I det Peloponnesiska kriget besegras Athen av Sparta. Den Athenska demokratin, kulturen och civilisationen gick under för de spartanska idealen!
- * Makedonien tar den militära och politiska ledningen i området i slutet på 300-talet.
- * Alexander den store grundar sitt välde efter att ha besegrat Perserna och de grekiska kolonierna i Mindre Asien.
- * Hellenismen grundas: Grekisk - orientalisk kultur!

4) Handeln mellan moderstaden och kolonien

- * Billiga råvaror från kolonien förändrar näringslivet i moderstaden:
billigare råvaror från kolonierna tvingar fram en specialicerad odling i moderstaden, ex oliver och vin
- * Många bönder slogs ut i konkurrensen med kolonierna och blev istället hantverkare i staden.
- * Med hjälp av importerade råvaror blomstrar hantverket.
- * Hantverksprodukter säljs med stigande förtjänst i hela Medelhavsområdet.
==> Hantverksexporten betalar livsmedelsimporten samt ger ett överskott
==> Penninghushållningen förenklar handeln

5) Den grekiska religionen

- * En polyteistisk religion på indoeuropeisk grund
- * De Olympiska gudarna = gudarna bor på berget Olympos
- * Zeus är skapar- och livsuppehållargud
- * Väsentliga gudar:
Pallas Athena, Apollon, Afrodite, Dionysos, Demeter, Poseidon, Hades.
- * Naturväsen (satyrer), mysteriekult (De Eleusinska mysterierna) och mytiska väsen (kentaurer).
- * Ursprunget till de Olympiska spelen.

6) Idrotten

- * En Olympiad = fyraårsperioden mellan två olympiska spel
- * 5-kamp, brottning och boxning
- * Professionalism

7) Perserkrigen

- * En politisk och militär stormakt etablerar sig i Persien

PLATON

- * Platon utvecklar Sokrates läror!
- * "Människans värld återspeglar en högre, skönare, sannare och oföränderlig värld = **IDÉERNAS VÄRLD**
- * Själen är gudomlig och söker sig tillbaka till idéernas värld!
- * "Kroppen är förgänglig medan själen är odödlig!"
- * Platon utvecklar **IDEALISMEN!**

ARISTOTELES *a/b*

- * "Alla individuella ting är sammansatta av form och material i en stigande skala från den första materien som är av Gud!"
- * "Formen är även ändamålet för en utveckling. All rörelse är således strävan efter kärlek till Gud (den orörlige röraren)!"
- * "Själen kan ses som dels form - som ger det individuella dess form och som dör tillsammans med individen, dels som intellekt som inte är kroppsligt bundet!"
- * Stödde tankarna på en geocentrisk världsbild
- * Grundade den formella logiken!
- * Var upphov till den medeltida romerska teologin!
- * Satte sin prägel på hela det europeiska vetenskapliga tänkandet från skolastiken till 1700-talet!